

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про міжнародний рекрутинг до Сил оборони України»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроєкту

Комплектування піхотних і штурмових підрозділів особовим складом залишається однією з найгостріших проблем оборони України в умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації. Залучення до військової служби за контрактом іноземців та осіб без громадянства, які свідомо обирають захищати Україну, є додатковим джерелом поповнення Сил оборони мотивованим особовим складом, яке доповнює комплектування військових формувань громадянами України.

Відповідно до статей 1, 2 і 21¹ Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» іноземці та особи без громадянства можуть у добровільному порядку проходити військову службу за контрактом у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України. За даними Військового омбудсмана, станом на серпень 2026 року у складі Сил оборони України воюють близько 16 тисяч іноземних добровольців щонайменше з 72 держав, майже 40 відсотків з них - громадяни держав Латинської Америки. За оцінками дослідників, загальна кількість іноземців, які служать або служили у Збройних Силах України, становить близько 20 тисяч осіб, або близько 2 відсотків їх особового складу.

Держава поставила значно амбітніші цілі. Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, поданою до Верховної Ради України у вересні 2025 року, передбачено укладення у 2026 році 1 000 контрактів з іноземцями та особами без громадянства щомісяця. У липні 2026 року Прем'єр-міністр України визначила завданням масштабування рекрутингу до рівня, за якого іноземні добровольці становитимуть від 30 до 50 відсотків особового складу на піхотних і штурмових посадах. Водночас, за інформацією Сухопутних

військ Збройних Сил України, у лютому 2026 року з іноземцями укладалося в середньому близько 600 контрактів на місяць.

Причиною розриву між поставленими цілями та фактичним станом є не брак охочих. За публічними заявами командирів підрозділів, які самостійно залучають іноземців, у листах очікування окремих з'єднань перебувають тисячі кандидатів, тоді як цільове бюджетне фінансування заходів з їх залучення у 2026 році не виділялося, а рекрутинг значною мірою здійснюється коштом благодійників. Обмеженням є пропускна спроможність державної системи - її здатність своєчасно перевірити кандидатів, прийняти їх на службу, підготувати та забезпечити їм гідні умови служби.

Аналіз чинного правового регулювання засвідчує такі його недоліки:

закон визначає лише загальні вимоги до прийняття іноземців на службу, а система рекрутингу побудована на підзаконних актах та експериментах. Положення про Центр рекрутингу іноземців та осіб без громадянства затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 року № 1374, ціну послуг, пов'язаних з перевезенням кандидатів, їх харчуванням та проживанням, - постановою від 1 липня 2026 року № 872. Для Національної гвардії України постановою від 17 вересня 2026 року № 1151 на строк не більше двох років запроваджено експериментальний проєкт із власним центром рекрутингу, на який з 15 січня 2027 року не поширюватимуться ні Положення про Центр рекрутингу, ні ціна послуг, встановлена постановою № 872. Відбір іноземців до розвідувального органу Міністерства оборони України здійснюється в порядку, встановленому цим органом. Кандидат не має єдиної точки входу, а різні військові формування діють за різними правилами;

відповідно до частини четвертої статті 21¹ Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» спеціальна перевірка іноземців проводиться у строк до одного місяця, а строки інших етапів - прийняття рішення про допуск, оформлення візи, укладення контракту - законом не встановлено. На рівні закону не врегульовано і проходження іноземцями

військово-лікарської комісії: відповідний урядовий законопроект (реєстр. № 15015) прийнято Верховною Радою України лише в першому читанні;

військові частини, які мають підготовлених кандидатів, рекрутингову інфраструктуру та досвід інтеграції іноземців, не можуть прийняти їх на службу через відсутність вакантних посад. Законодавство не передбачає механізму оперативного введення додаткових посад під фактичний приплив іноземних добровольців;

оплата послуг із супроводження кандидатів встановлена лише постановою Кабінету Міністрів України та не пов'язана з видом економічної діяльності суб'єкта господарювання: подати заяву може будь-яка юридична особа, яка внесла забезпечувальний платіж у розмірі не менше 5 млн гривень. Міжнародний рекрутинг не сформувався як окремий професійний вид діяльності з чіткими вимогами до його учасників, а військові частини, які самостійно залучають іноземців, оплати таких послуг не отримують. Окремої бюджетної програми на міжнародний рекрутинг не передбачено;

кандидати не завжди отримують повну і достовірну інформацію про характер майбутньої служби. За визнанням Міністерства оборони України, це є однією з причин дострокового розірвання контрактів іноземцями;

відповідно до пункту 3 статті 3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» у редакції Закону України від 17 грудня 2025 року № 4730-IX дія цього Закону не поширюється на іноземців та осіб без громадянства, які проходять військову службу, крім положень щодо грошового забезпечення, відпусток та медичної допомоги. Отже, на іноземних військовослужбовців та членів їхніх сімей не поширюються передбачені цим Законом гарантії щодо житлового забезпечення, освіти, пільг, соціальних гарантій членам сімей, відшкодування заподіяної шкоди та правничої допомоги. Рівний з громадянами України розмір грошового забезпечення та одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або інвалідності гарантовано лише статтями 21³ і 21⁴ Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»;

після укладення контракту іноземні добровольці стикаються із затримками в оформленні посвідчень військовослужбовця та статусу учасника бойових дій, обмеженим доступом до електронних сервісів для військовослужбовців, труднощами з отриманням виплат. До Військового омбудсмана надійшло понад 300 звернень іноземних військовослужбовців та членів їхніх сімей, більшість з яких стосується грошового і матеріального забезпечення.

Окремі важливі кроки вже зроблено. Законом України № 4730-IX, який набрав чинності 10 травня 2026 року, врегульовано оформлення іноземним військовослужбовцям посвідок на тимчасове проживання на строк дії контракту та шість місяців після його припинення, Законом України від 18 червня 2025 року № 4502-IX спрощено окремі процедури, пов'язані з громадянством України, а Законом України «Про імміграцію» передбачено можливість отримання дозволу на імміграцію іноземцями, які прослужили три роки або не менше одного року в період воєнного стану. Однак ці зміни мають точковий характер і не створюють цілісної системи, яка б охоплювала весь шлях іноземного добровольця - від першого звернення до завершення служби.

Для добровольчого рекрутингу визначальне значення має досвід тих, хто вже служив: саме він формує довіру до України в державах походження добровольців. Кожен випадок невиконаних обіцянок, затримок з документами чи виплатами безпосередньо зменшує приплив нових кандидатів. Водночас держава-агресор масово залучає іноземців шляхом обману та примусу, і Україна має запропонувати протилежну модель - прозору, чесну та таку, що відповідає нормам міжнародного гуманітарного права. Відповідно до статті 47 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій 1949 року не визнається найманцем особа, яка входить до складу збройних сил сторони конфлікту, а окремою ознакою найманця є обіцяна матеріальна винагорода, що істотно перевищує винагороду комбатантів аналогічного звання. Тому законопроект закріплює рівність усіх виплат іноземним добровольцям і громадянам України

та вимагає від учасників рекрутингу дотримання законодавства держав, на території яких вони провадять діяльність.

Відповідно до статті 17 Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України є найважливішою функцією держави, справою всього Українського народу, а згідно зі статтею 26 Конституції України іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. Згідно з пунктом 22 частини першої статті 85 Конституції України та статтею 4 Закону України «Про Збройні Сили України» чисельність Збройних Сил України та інших військових формувань затверджується Верховною Радою України, а згідно з пунктом 17 частини першої статті 92 Конституції України основи організації Збройних Сил України визначаються виключно законами. Наведене зумовлює необхідність урегулювання міжнародного рекрутингу саме на рівні закону.

2. Мета і завдання законопроекту

Метою законопроекту є створення єдиної, постійно діючої та прозорої системи міжнародного рекрутингу, яка забезпечить залучення іноземних добровольців до Сил оборони України в обсягах, визначених державою, з гарантованими строками проходження всіх етапів та рівними з громадянами України правами під час і після служби.

Для досягнення зазначеної мети законопроектом передбачається вирішити такі завдання:

закріпити на рівні закону засади міжнародного рекрутингу, його учасників та єдині правила для всіх військових формувань;

запровадити Єдиний реєстр кандидатів та іноземних добровольців і маршрут рекрутингу з гарантованими строками;

встановити окрему граничну чисельність іноземних добровольців і механізм оперативного введення додаткових посад у військових частинах, здатних їх прийняти;

визначити міжнародний рекрутинг окремим видом економічної діяльності приватних компаній зі спеціальним кодом у національному класифікаторі видів економічної діяльності;

гарантувати фінансування рекрутингу окремою бюджетною програмою, єдину для всіх військових формувань ціну послуг із супроводження кандидатів та поширити право на її отримання на військові частини, які залучають іноземців самостійно;

запровадити стандарт інформованої згоди кандидата та принцип рівності всіх виплат іноземним добровольцям і громадянам України;

забезпечити наскрізні гарантії прав іноземних добровольців та членів їхніх сімей під час і після проходження військової служби, зокрема поширити на них дію Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»;

встановити парламентський контроль за функціонуванням системи міжнародного рекрутингу.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Законопроект є спеціальним законом, що складається з десяти статей і прикінцевих та перехідних положень, якими вносяться узгоджувальні зміни до п'яти законів. Вибір форми окремого закону зумовлений тим, що регулювання військової служби іноземців нині розпорошене між кількома законами, указом Президента України та постановами Кабінету Міністрів України. Спеціальний закон дає змогу об'єднати правила міжнародного рекрутингу в одному акті, обов'язковому для всіх військових формувань, обмежившись мінімально необхідними змінами до інших законів.

Статтями 1-3 визначаються терміни, засади та учасники системи міжнародного рекрутингу. Координацію покладено на Міністерство оборони

України, яке забезпечує ведення Єдиного реєстру кандидатів та іноземних добровольців і Єдиного переліку суб'єктів супроводження кандидатів. Діючі центри рекрутингу іноземців зберігаються, але працюють за єдиними правилами. Кандидат отримує єдину точку входу: подає заявку дистанційно, іноземною мовою, обирає військове формування, а за бажанням - конкретну військову частину. Рівний розмір грошового забезпечення вже встановлено статтею 21³ Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»; законопроект поширює принцип рівності на всі інші винагороди та виплати.

Статтею 4 встановлюється маршрут рекрутингу з гарантованими строками, а статтями 5 і 8 - строки оформлення посад і документів:

Етап	Відповідальний	Строк
Спеціальна перевірка іноземців та рішення про допуск кандидата	Центр рекрутингу, органи, що здійснюють спеціальну перевірку	до 10 днів (у разі додаткової перевірки - до 20 днів)
Оформлення візи (якщо необхідна)	Закордонна дипломатична установа України	до 5 робочих днів
Поліграф, військово-лікарська комісія, психологічний відбір, інформування, укладення контракту	Центр рекрутингу, військово-лікарська комісія	до 21 дня з дня прибуття
Введення додаткових посад (за потреби)	Орган, що затверджує штати	до 15 днів з дня подання
Видача посвідчення військовослужбовця, відкриття рахунку для виплати грошового забезпечення	Військова частина	до 10 днів з дня укладення контракту
Подання документів для оформлення посвідки на тимчасове проживання	Військова частина	до 5 робочих днів з дня видачі посвідчення
Оформлення посвідки на тимчасове проживання	Органи міграційної служби	до 15 робочих днів з дня подання документів

Для узгодження з цими строками строк спеціальної перевірки іноземців, передбачений частиною четвертою статті 21¹ Закону України «Про військовий

обов'язок і військову службу», скорочується з одного місяця до 10 днів, а в разі необхідності додаткової перевірки - до 20 днів.

Статтею 5 запроваджується принцип «посада - за добровольцем». Іноземні добровольці обліковуються в межах окремої граничної чисельності 100 тисяч осіб, яка не враховується в чисельність Збройних Сил України та інших військових формувань; відповідне доповнення вноситься до статті 4 Закону України «Про Збройні Сили України». Військова частина, до якої направлено допущених кандидатів понад кількість вакантних посад, отримує право на введення додаткових посад із відповідними нормами забезпечення озброєнням і майном протягом 15 днів; відмова допускається лише з вичерпного переліку підстав і має бути вмотивованою. Розмір граничної чисельності визначено з урахуванням нинішньої кількості іноземних добровольців та поставленого державою завдання щодо масштабування рекрутингу: він дає змогу протягом кількох років щомісяця приймати на службу тисячі нових добровольців без перегляду закону.

Статтею 6 запроваджується стандарт «чесного контракту». До укладення контракту кандидат письмово, мовою, якою він володіє, отримує інформацію про посаду і характер служби, зокрема про можливість виконання бойових завдань на піхотних і штурмових посадах, про строк контракту і порядок його розірвання, грошове забезпечення, соціальні гарантії, права і обов'язки. Контракт укладається з перекладом, а розбіжності тлумачаться на користь іноземного добровольця. Забороняються обіцянки, не передбачені законодавством, а умови дострокового припинення контракту не можуть бути погіршені після його укладення. Таким чином гарантується збереження передбаченого частиною третьою статті 21² Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» права іноземців розірвати контракт за власним бажанням після шести місяців безперервної служби, яке є важливим аргументом для добровольців.

Статтею 7 запроваджується принцип «кошти - за добровольцем». Міжнародний рекрутинг визначається окремим видом економічної діяльності,

для якого в національному класифікаторі видів економічної діяльності встановлюється спеціальний код. Надавати послуги із супроводження кандидатів, зокрема організовувати їх в'їзд в Україну, зможуть зареєстровані в Україні приватні компанії (господарські товариства), у яких цей вид діяльності зазначено в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань і які включені до Єдиного переліку; розмір забезпечувального платежу може бути диференційований. Ціна послуг із супроводження кандидата закріплюється в законі на рівні не менше 300 тисяч гривень, єдиному для всіх військових формувань, і сплачується частинами за результатом: не менше 40 відсотків - після шести місяців служби, а в разі поранення чи загибелі добровольця до спливу цього строку - після настання такої обставини. Така обставина не залежить від суб'єкта супроводження, який належно виконав свої зобов'язання, тому не повинна позбавляти його оплати. Військові частини, які здійснюють рекрутинг власними силами, отримують кошти в розмірі ціни послуг до спеціального фонду кошторису з цільовим використанням на рекрутинг, підготовку та адаптацію іноземців. Суб'єкти супроводження зобов'язані дотримуватися законодавства держав, на території яких вони провадять діяльність, їм заборонено стягувати плату з кандидатів, а за порушення вони втрачають забезпечувальний платіж і право на діяльність. Видатки передбачаються окремою бюджетною програмою.

Статтями 8 і 9 встановлюються наскрізні гарантії: рівність прав і соціальних гарантій іноземних добровольців і громадян України, крім прав, які належать виключно громадянам, для чого пункт 3 статті 3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» викладається в новій редакції; доступ до електронних сервісів для військовослужбовців; подання документів для оформлення посвідки на тимчасове проживання військовою частиною від імені іноземного добровольця; переказ грошового забезпечення за кордон без обмежень воєнного часу; дистанційне подання документів членами сімей, які

проживають за кордоном, переклад і легалізація документів та перевезення тіл загиблих за рахунок держави; мовна підтримка та доступ до душпастирської опіки. Після завершення служби гарантуються лікування і реабілітація до їх завершення та участь у програмах підтримки ветеранів війни на рівних умовах.

Прикінцевими положеннями строк дії посвідки на тимчасове проживання після припинення контракту продовжується з шести до дванадцяти місяців (зміни до статей 4 і 5¹ Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»), мінімальний строк служби в період воєнного стану, який дає право на дозвіл на імміграцію, скорочується з одного року до шести місяців, а такий дозвіл іноземним військовослужбовцям надаватиметься поза квотою імміграції (зміни до статті 4 Закону України «Про імміграцію»).

Статтею 10 запроваджується щоквартальна звітність Міністерства оборони України перед профільним комітетом Верховної Ради України із збереженням режиму інформації з обмеженим доступом, а також щорічне оприлюднення узагальнених даних.

Прикінцевими та перехідними положеннями також передбачається введення Закону в дію через три місяці з дня набрання ним чинності, а окремої бюджетної програми - з 1 січня наступного року; збереження діяльності вже утворених центрів рекрутингу; перехід суб'єктів, включених до переліку відповідно до постанови № 872, до Єдиного переліку; приведення експериментальних проєктів у відповідність із Законом; поширення гарантій на іноземних добровольців, які вже проходять службу. Кабінету Міністрів України доручається у тримісячний строк прийняти необхідні акти, створити Єдиний реєстр і забезпечити встановлення окремого коду виду економічної діяльності для міжнародного рекрутингу, а Президентіві України та Національному банку України рекомендується привести у відповідність свої акти.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

У даній сфері правового регулювання діють Конституція України, закони України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про Збройні Сили України», «Про національну безпеку України», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про громадянство України», «Про імміграцію», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про Службу військового капеланства», «Про протидію торгівлі людьми», закони України від 18 червня 2025 року № 4502-IX та від 17 грудня 2025 року № 4730-IX, Положення про проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями та особами без громадянства, затверджене Указом Президента України від 10 червня 2016 року № 248/2016, постанови Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 року № 1374, від 6 травня 2026 року № 573, від 1 липня 2026 року № 872, від 17 вересня 2026 року № 1151 та інші нормативно-правові акти.

Чинне регулювання визначає право іноземців та осіб без громадянства проходити військову службу за контрактом, вимоги до їх прийняття на службу, порядок спеціальної перевірки, рівність грошового забезпечення та одноразової грошової допомоги, підстави законного перебування в Україні та окремі питання імміграції і набуття громадянства, однак не визначає єдиних засад, учасників, строків і фінансування міжнародного рекрутингу. Ці питання врегульовано постановами Кабінету Міністрів України, частина з яких має експериментальний характер.

Прикінцевими положеннями законопроекту вносяться зміни до законів України «Про військовий обов'язок і військову службу» (статті 4 і 21¹), «Про Збройні Сили України» (стаття 4), «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (стаття 3), «Про імміграцію» (стаття 4) та «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (статті 4 і 5¹). Реалізація законопроекту потребуватиме прийняття актів Кабінету Міністрів України, встановлення окремого коду в національному класифікаторі видів

економічної діяльності, внесення змін до Положення, затвердженого Указом Президента України № 248/2016, Положення про Центр рекрутингу іноземців та осіб без громадянства та до нормативно-правових актів Національного банку України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Основною статтею видатків, пов'язаних з реалізацією законопроекту, є оплата послуг із супроводження кандидатів за ціною не менше 300 тисяч гривень за кожного кандидата, з яким укладено контракт. Обсяг видатків залежить від кількості укладених контрактів:

Кількість контрактів на місяць	Кількість контрактів на рік	Видатки на оплату послуг, млрд грн на рік	Частка видатків Державного бюджету України на 2026 рік
1 000 (орієнтир Програми діяльності Уряду)	12 000	3,6	0,08 %
2 000	24 000	7,2	0,15 %
3 000	36 000	10,8	0,23 %

Ці видатки не є повністю додатковими: ціна послуг у розмірі 300 тисяч гривень на одного кандидата вже встановлена постановою Кабінету Міністрів України № 872 і оплачується в межах видатків на оборону. Законопроект закріплює цей механізм на рівні закону, поширює його на всі військові формування та на військові частини, які здійснюють рекрутинг самостійно, і забезпечує його фінансування окремою бюджетною програмою. Завдяки поетапній оплаті, за якої не менше 40 відсотків ціни сплачується лише після шести місяців служби (або раніше - у разі поранення чи загибелі добровольця), частина видатків припадає на наступний бюджетний період, а кошти не витрачаються на кандидатів, які не стали до служби.

Грошове забезпечення іноземних добровольців та одноразова грошова допомога в разі їх загибелі (смерті) чи інвалідності вже виплачуються в розмірах, установлених для громадян України, тому не є додатковими

видатками порівняно з комплектуванням тих самих посад громадянами України. Поширення на іноземних добровольців інших гарантій Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», зокрема пільг, гарантій членам сімей, правничої допомоги та житлового забезпечення, потребуватиме додаткових видатків. З огляду на частку іноземців в особовому складі (близько 2 відсотків) та те, що частина цих гарантій пов'язана з тривалою службою, їх обсяг є відносно незначним і підлягає уточненню Міністерством оборони України та Міністерством фінансів України. Видатки на переклад і легалізацію документів, перевезення тіл загиблих, мовну підтримку та створення Єдиного реєстру можуть бути здійснені в межах бюджетних призначень Міністерства оборони України та інших органів, що утримують військові формування.

Ефективність видатків забезпечується тим, що держава оплачує лише результат. Ціна послуг сплачується тільки за кандидатів, з якими укладено контракт, а не менше 40 відсотків - лише після шести місяців їх служби або в разі їх поранення чи загибелі до спливу цього строку, тому кошти не витрачаються на осіб, які не стали до служби або швидко її залишили. Повернення до держави відправлення кандидатів, з якими не укладено контракт, здійснюється за рахунок суб'єктів супроводження, а за порушення вони втрачають забезпечувальний платіж. Отже, кожен 300 тисяч гривень означають вмотивованого військовослужбовця, який укладає контракт протягом місяця з дня подання заявки і поповнює піхотні та штурмові підрозділи, у тому числі ті, що вже мають досвід інтеграції іноземців.

Фінансування пропонується здійснювати за рахунок коштів загального фонду державного бюджету в межах видатків на оборону, міжнародної технічної та фінансової допомоги, а також благодійних внесків. У рік введення Закону в дію видатки здійснюються в межах бюджетних призначень, передбачених на відповідні цілі, а окрема бюджетна програма запроваджується з 1 січня наступного року відповідно до вимог Бюджетного кодексу України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту дозволить:

збільшити кількість іноземних добровольців у Силах оборони України та наблизитися до поставлених державою цілей щодо комплектування піхотних і штурмових посад;

перетворити розрізнені експерименти на постійну систему з єдиними правилами, гарантованими строками та єдиною точкою входу для кандидатів;

перетворити наявний потенціал - тисячі кандидатів у листах очікування та рекрутингову інфраструктуру військових частин і приватних компаній - на реальне поповнення військових формувань;

зменшити кількість дострокових розірвань контрактів завдяки чесному інформуванню кандидатів;

зміцнити довіру до України в державах походження добровольців завдяки рівним гарантіям і належному виконанню державою своїх зобов'язань перед ними та їхніми сім'ями;

створити постійно діюче джерело поповнення Сил оборони, яке доповнює комплектування військових формувань громадянами України та посилює їх спроможність.

Законопроект не містить положень, що мають ознаки дискримінації. Навпаки, він послідовно реалізує закріплений статтею 26 Конституції України принцип рівності прав іноземців та громадян України; його норми є гендерно нейтральними. Законопроект мінімізує корупційні ризики: ціна послуг є фіксованою, її оплата здійснюється частинами за результатом, усі етапи маршруту рекрутингу фіксуються в Єдиному реєстрі, стягнення плати з кандидатів заборонено, а за порушення суб'єкти супроводження втрачають забезпечувальний платіж. Законопроект відповідає нормам міжнародного гуманітарного права, не потребує проведення референдуму та не стосується зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Народні депутати України
